

До проекту реєстр. № 12044
до проекту Закону України
про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку
фінансової інклюзії в Україні
реєстр. № 12044 від 19.09.2024

25 жовтня 2024 року
протокол № 186

Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики на своєму засіданні 25 жовтня 2024 року (протокол № 186) розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні (реєстр. № 12044 від 19.09.2024), поданий народними депутатами України Василевською-Смаглюк О.М., Гетманцевим Д.О. та іншими народними депутатами України.

Головною метою законопроекту є створення правових засад для появи на ринку фінансових послуг України нового різновиду надавачів фінансових послуг – банків фінансової інклюзії, метою діяльності яких буде забезпечення належного доступу до фінансових послуг як громадян України (зокрема соціально вразливих груп населення), так і мікропідприємств (суб'єктів, чистий річний дохід від будь-якої діяльності яких не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро) у районах, наближених до зони бойових дій, на звільнених територіях, а також на важкодоступних та малонаселених територіях.

Законопроект розроблений на виконання пункту 62 Меморандуму про економічну та фінансову політику з Міжнародним валютним фондом від 17.06.2024, який передбачає підготовку законодавчої пропозиції щодо спеціалізованої та обмеженої банківської ліцензії, спрямованої на швидке вирішення зростаючих викликів фінансової інклюзії, використовуючи наявну інфраструктуру.

Законопроектом пропонується внести зміни до Законів України "Про банки і банківську діяльність" та "Про Національний банк України" щодо запровадження нового виду банку – банку фінансової інклюзії, що здійснюватимуть діяльність на підставі обмеженої банківської ліцензії.

Головним завданням діяльності таких банків пропонується визначити обслуговування клієнтів, які наразі не мають стійкого доступу до отримання фінансових послуг (громадян України і мікропідприємств у районах, наближених до зони бойових дій, на звільнених територіях, а також соціально вразливих груп населення).

Законопроектом передбачається визначити процедуру отримання обмеженої банківської ліцензії банку фінансової інклюдії для новостворених установ, а також переоформлення банківських ліцензій діючих банків у обмежену ліцензію банку фінансової інклюдії.

Для забезпечення фокусу на відповідні цільові групи клієнтів законопроект пропонує обмежити банки фінансової інклюдії у проведенні операцій з іншими клієнтськими сегментами (суб'єктами господарювання, чистий річний дохід від будь-якої діяльності яких перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро), операцій на ринках капіталу. Також пропонується встановити обмеження щодо загального обсягу кредитних коштів, які можуть надаватись одному позичальнику.

Законопроектом пропонується визначити на законодавчому рівні терміни "фінансова інклюдія", "обмежена банківська ліцензія", "банк фінансової інклюдії", а також наділити Національний банк України повноваженнями щодо сприяння розвитку фінансової інклюдії.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку № 16/03-2024/230114 від 18.10.2024 в цілому поділяючи ідею створення законодавчого підґрунтя розвитку фінансової інклюдії в Україні, в тому числі, у частині її інституційного забезпечення, що, як свідчить світовий досвід, зазвичай, сприяє економічному зростанню та покращенню якості життя громадян, одночасно, розглянувши проект, висловило щодо нього зауваження та пропозиції.

Міністерство фінансів України у своєму узагальненому експертному висновку № 14020-04-3/29236 від 09.10.2024 висловлює пропозиції щодо доопрацювання законопроекту в частині зміни редакції частини одинадцятої нової статті 19² Закону України "Про банки і банківську діяльність", а також доповнення законопроекту змінами до статті 73 Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" з метою надання права Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку анулювати ліцензію на провадження певного виду діяльності на ринках капіталу в разі неподання банком фінансової інклюдії письмової заяви з проханням анулювати таку ліцензію у встановлений статтею 19² Закону України "Про банки і банківську діяльність" строк.

Національний банк України у своєму листі № 18-0010/74126 від 30.09.2024 повідомляє про підтримку законопроекту.

Офіс підтримки адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЄС) у своєму експертному висновку № 08/19-2024/233691 від 23.10.2024 повідомив, що положення законопроекту не суперечать вимогам Угоди про асоціацію та праву ЄС.

За наслідками підготовки законопроекту до першого читання були визначені деякі необхідні напрями його доопрацювання до другого читання із

застосуванням процедури, передбаченої частиною першою статті 116 Регламенту Верховної Ради України, на підставі чого на засіданні Комітету були розглянуті та визначені доцільними пропозиції, які необхідно внести до законопроекту з метою змін тих норм законів, що не є предметом розгляду в першому читанні, а саме:

1) узгодити норми законопроекту із статтею 73 Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" щодо зобов'язання Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку анулювати ліцензію на провадження певного виду діяльності на ринках капіталу в разі неподання банком фінансової інклюдії письмової заяви з проханням анулювати таку ліцензію у встановлений статтею 19² Закону України "Про банки і банківську діяльність" строк;

2) передбачити запобіжники уникнення суб'єктами підприємницької діяльності фіскалізації своїх розрахункових операцій при здійсненні операції через банки фінансової інклюдії шляхом внесення змін до Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг";

3) передбачити поширення механізму здешевлення кредитів для суб'єктів господарювання агропромислового комплексу, що здійснюється в режимі кредитної субсидії та полягає у субсидуванні частини плати (процентів) за використання кредитів, на кредити, надані таким суб'єктам господарювання кредитними спілками, шляхом внесення зміни до Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України";

4) узгодити норми Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" із Законом України "Про страхування" у частині поширення деяких вимог Закону України "Про страхування" на діяльність Експортно-кредитного агентства та особливостей державного нагляду за його діяльністю;

5) внести зміни до Закону України "Про банки і банківську діяльність" у частині:

підвищення прозорості операцій з продажу, передачі в оренду належного державному банку майна та активів (стаття 7);

розширення для членів правління та головного бухгалтера банку перелік видів діяльності, якими вони можуть займатися за сумісництвом з роботою у банку, а саме викладацькою, науковою і творчою діяльністю (стаття 42);

б) урегулювати питання придбання з фізичною поставкою банківських металів суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність з виробництва та продажу ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів;

7) усунути неузгодженості, які виникли у деяких положеннях законів України "Про валюту і валютні операції", "Про платіжні послуги" та "Про

фінансові послуги та фінансові компанії" у зв'язку із змінами у законодавстві про адміністративну процедуру, а також включити до Закону України "Про Національний банк України" норму щодо забезпечення Національним банком України реалізації права особи на участь в адміністративному провадженні у випадку прийняття щодо неї адміністративного акту, який негативно впливає на право, свободу чи законний інтерес такої особи, та внести відповідні кореспондуючі зміни до спеціальних законів України, що регулюють діяльність на ринку фінансових послуг, регулювання та нагляд за якими здійснює Національний банк України;

8) виключити релігійні організації з переліку осіб, на яких не поширюються вимоги щодо визначення кінцевих бенефіціарних власників та структури власності відповідно до статті 5¹ Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення".

З огляду на зазначене та керуючись положеннями статей 108 і 114 Закону України "Про Регламент Верховної Ради України", Комітет вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1) проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні (**реєстр. № 12044 від 19.09.2024**), поданий народними депутатами України Василевською-Смаглюк О.М., Гетманцевим Д.О. та іншими народними депутатами України, **включити до порядку денного дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;**

2) за наслідками розгляду законопроекту в першому читанні **прийняти його за основу;**

3) доручити Комітету **доопрацювати законопроект відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України з урахуванням пропозицій, висловлених у цьому висновку, пропозицій, зауважень, висловлених у висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, пропозицій і поправок суб'єктів права законодавчої ініціативи, та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.**

2. Співдоповідачем від Комітету визначити заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики – народного депутата України Василевську-Смаглюк О.М.

Голова Комітету

Д. ГЕТМАНЦЕВ

